

RAAP België - Rapport 583

Tolpoortstraat 102-104
Deinze

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek – 2020G89

R A A P

Eke
2020

Colofon

Titel:

**Tolpoortstraat 102-104 Deinze
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek – 2020G89**

Status: Definitief

Datum: 16 juli 2020

Auteur: K. Van Quaethem

Kaartvervaardiging: K. Van Quaethem

Raaproject: Detol01

Erkend archeoloog (type 1): RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België, Begoniastraat 13, 9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV
Begoniastraat 13
9810 Eke
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België BV, 2020

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

Het projectgebied situeert zich binnen de archeologische zone van de historische stadskern van Deinze. Het plangebied is daarbij buiten de stadsmuren gelegen, maar nog steeds in de verstedelijkte zone van Petegem-aan-de-Leie. Historische kaarten vanaf 17de eeuw tonen bebouwing langs de straatzijde (Tolpoort, de hoofdwas van de stad Deinze). Deinze kent vermoedelijk een vroegmiddeleeuwse oorsprong. In Deinze hebben reeds verschillende archeologische onderzoeken plaatsgevonden, hoewel deze vooral ten noorden van de Leie (Deinze-Binnen) hebben plaatsgevonden.

Gezien de ligging van het plangebied in een archeologische zone van de stadskern van Deinze, aan de hoofdwas van de stad en cartografische bronnen die wijzen op continue bewoning vanaf 17de eeuw, is een hoge archeologische verwachting aanwezig. Sporen uit de postmiddeleeuwen en late middeleeuwen kunnen zich daarbij direct onder de huidige bebouwing manifesteren, zowel in de vorm van muurresten en structuren als grondsporen. Aan de straatzijde worden bewoningsporen of -structuren verwacht, meer in het oosten van het plangebied achtererfstructuren. Ook is een hoge verwachting op sporen uit de volle middeleeuwen aanwezig, indien zijn niet vergraven zijn door sporen uit latere perioden. Verder is het plangebied landschappelijk gezien ook aantrekkelijk voor perioden vóór de middeleeuwen, wat bevestigd wordt door enkele vondsten en onderzoeken in en rond Deinze. Ook voor jager-verzamelaars is het plangebied zeer interessant gelegen, op een iets hoger gelegen deel (oeverwal of kronkelwaardrug) nabij de Leie. Het is waarschijnlijk dat eventuele steentijdartefactensites niet volledig gaaf meer bewaard zijn gezien de stedelijke context, toch is niet uitgesloten dat ook steentijdartefactensites goed bewaard kunnen zijn indien bijvoorbeeld ophogingspakketten op oude tuin- of teelaarde werd aangebracht.

De geplande werken zullen een destructieve invloed op eventueel aanwezige archeologische relictten uitoefenen waarbij hoofdzakelijk rekening gehouden dient te worden met een verstoring tot hoofdzakelijk -50 en -75cm. Ter hoogte van de liftput en geplande septische putten en regenwaterputten wordt het bodemarchief volledig bedreigd.

Op basis van het bureauonderzoek alleen kan geen duidelijkheid geschept worden over de aan- of afwezigheid van archeologische sites binnen de grenzen van het plangebied. Er is een hoog kennispotentieel aanwezig, specifiek wat de stadsontwikkeling van Deinze betreft, met de samengroeiende stadsdelen van Deinze en Petegem-aan-de-Leie. Hieruit volgt dat verder onderzoek noodzakelijk geacht wordt.

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Door middel van het geleverde vooronderzoek zonder ingreep in de bodem is het niet mogelijk om een gefundeerde uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er kan immers niet met zekerheid worden bepaald dat op de hieronder aangegeven niveaus archeologische sporen zullen worden aangetroffen.

Daarom dringt verder onderzoek zich op. Dit wordt toegelicht in het programma van maatregelen.

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

- *Erkend archeoloog (type 1):* RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)
- *Naam plangebied en/of toponiem:* Tolpoortstraat 102-104
- *Adres:* Tolpoortstraat 102-104
- *Deelgemeente/Gemeente:* Deinze
- *Provincie:* Oost-Vlaanderen
- *Kadastrale gegevens:* Deinze, Afdeling 1, Sectie B, percelen 346K, 347B, 348K (partim), 350V (partim)
- *Oppervlakte betrokken percelen:* 895m²
- *Oppervlakte plangebied:* ca. 455m²
- *Oppervlakte geplande bodemingrepen:* ca. 455m²
- *Bounding box in Lambert-coördinaten (X/Y):*

<i>zuidwest:</i>	X91147	Y185783
<i>noordoost:</i>	X91184	Y185819

2.2 Onderzoeksdoelen en vraagstellingen

Op basis van de bureaustudie kunnen er een reeks gerichte onderzoeksdoelen en vraagstellingen worden opgesteld:

De doelstelling van het proefputtenonderzoek is:

- Nagaan of er binnen dit gebied archeologie aanwezig is en wat de verstoringsgraad is van de voormalige en huidige bebouwing
- Vaststellen op welke diepte archeologisch(e) niveau(s) aanwezig zijn
- Aan de hand van de sporen trachten de geschiedenis van het gebied beter in kaart te brengen, en dit in het kader van de stadsontwikkeling van Deinze en Petegem-aan-de-Leie
- Nagaan of er een archeologische opgraving moet worden uitgevoerd voorafgaand aan de werken.
- Afbakenen van zones waar wel of geen archeologisch onderzoek dient te gebeuren.

Hierbij worden volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Op welke diepte zijn ze aanwezig? Wat is hun gaafheid, ouderdom en hoe diep zijn ze bewaard?
- Zijn er ook aanwijzingen voor bewaarde of afgedekte (paleo-)bodems? Werden hierin vondsten aangetroffen of zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van steentijdartefactensites?

- Wat is de impact geweest van huidige bebouwing op het bodemarchief?
- Wat is de meerwaarde van de sporen voor de algemene archeologische kennis van de omgeving en/of meer specifiek wat kennis omtrent de stadsontwikkeling van Deinze/Petegem-aan-de Leie betreft?
- Wat zijn de bevindingen omtrent de huidige topografie? Kan er een beeld worden gevormd van de oorspronkelijke topografie?
- Hoe kaderen de sporen zich binnen het oorspronkelijke landschap en topografie?
- Welke zones zijn archeologisch waardevol? Welke zones worden bedreigd door de geplande werken en dienen te worden onderworpen aan een archeologische opgraving? En welke zones zijn met zekerheid verstoord?

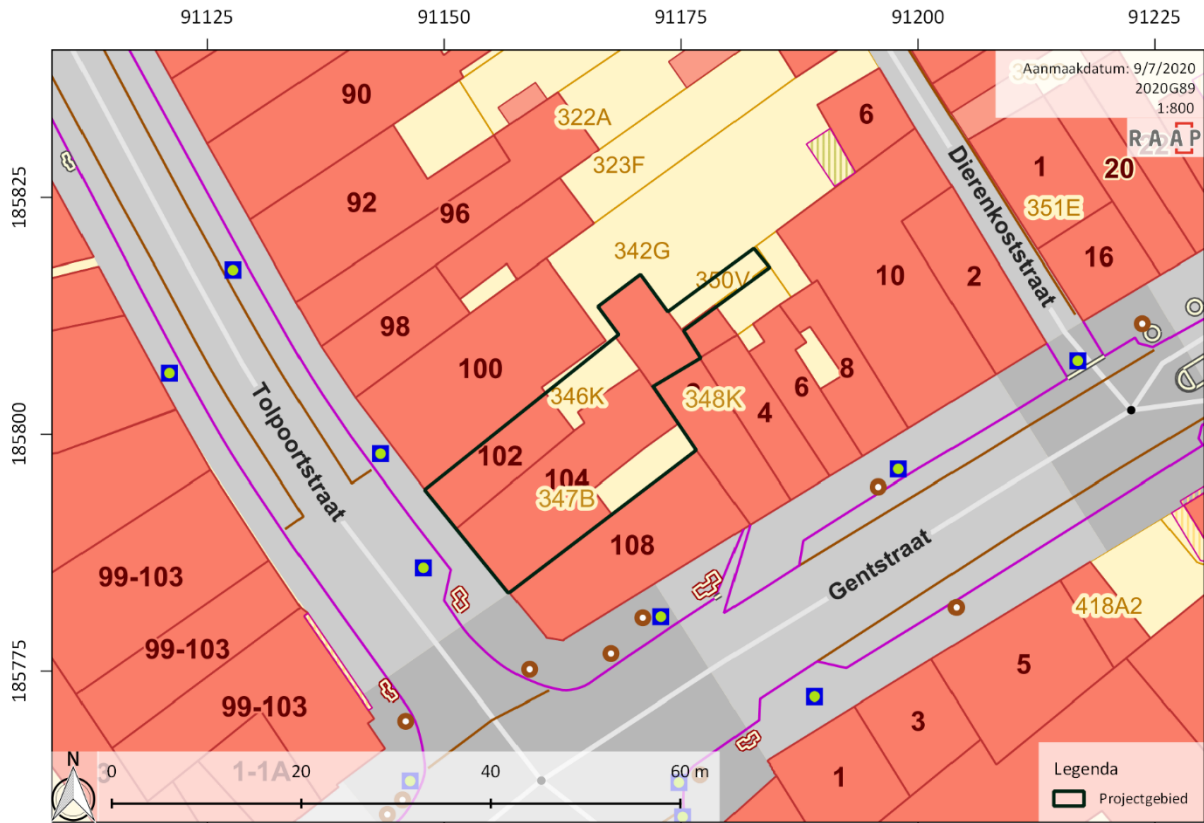
2.3 Onderzoeksmethode en –strategie

Er zijn verschillende onderzoeksmethodes die kunnen worden aangewend. De keuze van de (combinaties van) methoden is steeds gebaseerd op volgende vier criteria:

- *mogelijkheid*: is het mogelijk om de methode toe te passen binnen het plangebied?
- *nut*: kan een bruikbaar resultaat verwacht worden met de toepassing van de methode?
- *schadelijkheid*: kan toepassing van de methode het te verwachten bodemarchief overdreven beschadigen?
- *noodzaak*: rechtvaardigt de kost van de methode het te verwachten resultaat?

Het volledige terrein dient deel uit te maken van verder onderzoek. Het archeologisch vooronderzoek dient te gebeuren door middel van enkele proefputten. Deze methode wordt verkozen omdat een complexe verticale stratigrafie verwacht wordt, en deze methode toelaat de stratigrafische opbouw gedegen na te gaan. Met proefputten kan de verstoringssimpact van de huidige bebouwing ingeschat worden en de aanwezigheid van eventuele ophogingspakketten, archeologische niveaus en potentiële archeologische sporen vastgesteld worden met minimale destructie van het bodemarchief. Met proefputten kan ook ingeschat worden welke bedreiging de geplande werken vormen voor het bodemarchief.

Het onderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, na de sloop van de huidige bebouwing.

Figuur 1: Projectie van het plangebied op het kadasterplan mét aanduiding van de perceelsnummers (bron: Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen, AGIV).

2.4 Onderzoekstechnieken

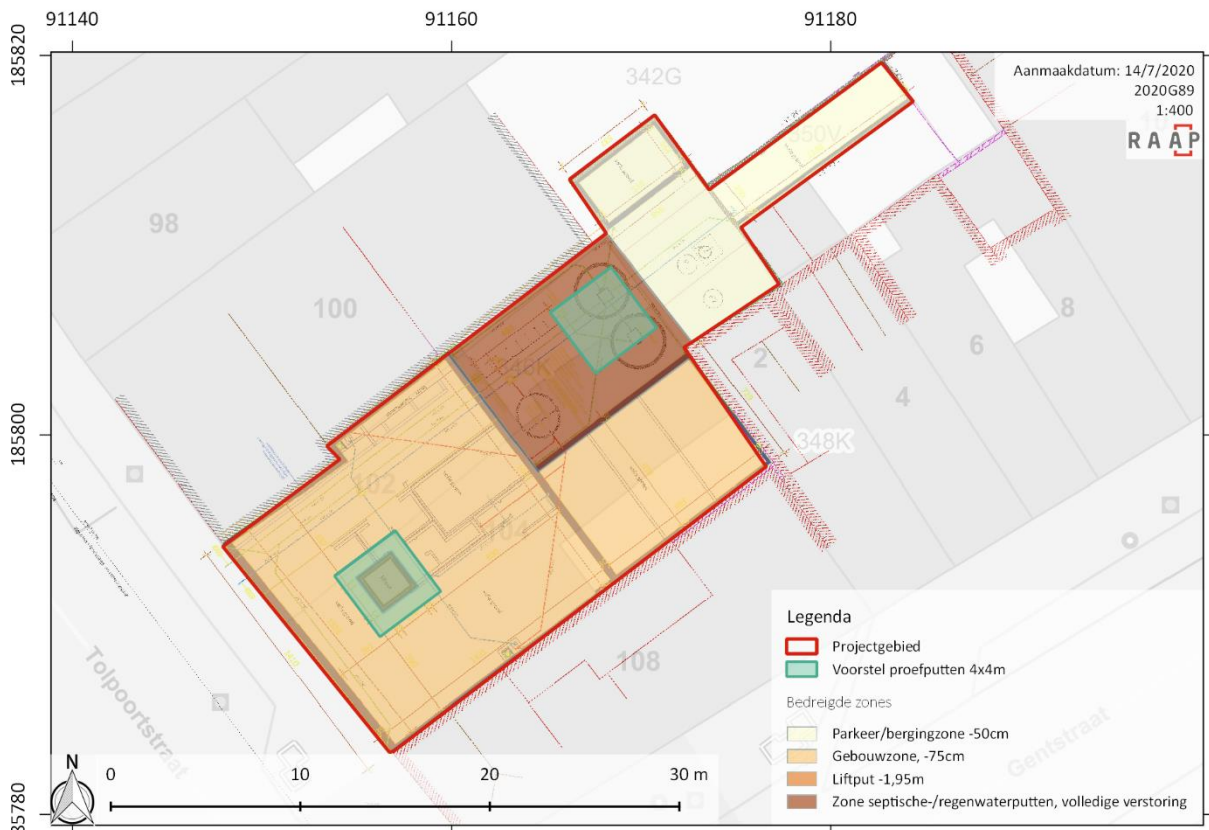
De proefputten worden aangelegd nadat de bovengrondse bebouwing is gesloopt. Bij het slopen dient erop gelet worden dat er **gesloopt wordt tot op het maaiveldniveau. Ondergrondse structuren zoals kelder en funderingen worden niet uitgegraven**, gezien dit een verdere versterking van het bodemarchief tot gevolg zou hebben.

De proefputten worden zo uitgezet dat deze een zo goed mogelijk beeld zullen geven van de graad van versterking door de huidige bebouwing, een minimale destructie aan het bodemarchief veroorzaken en een maximaal inzicht zullen verschaffen op de verticale en horizontale archeologische dimensie van het plangebied.

Er worden **2 proefputten** voorzien: één ter hoogte van de geplande liftput waar muurresten van historische bebouwing verwacht kan worden en één ter hoogte van de geplande regenwaterputten waar eerder sporen van achtererfstructuren (tuinzone, waterputten, beerputten, bijgebouwen e.d.) verwacht worden.

Het is niet gekend of er momenteel kelderruimtes binnen de huidige bebouwing aanwezig zijn. Het proefputtenplan gaat uit van een ideaalsituatie waarbij geen rekening gehouden werd met de inplanting van eventuele huidige kelders. Indien zich kelders bevinden ter hoogte van de geplande proefputten, dient de erkend archeoloog de inplanting ervan aan te passen. Hierbij dient rekening gehouden te worden dat het archeologisch potentieel van het gehele terrein afdoende ingeschat kan worden.

De proefputten zijn minstens 4 bij 4m op maaiveldniveau en 2 bij 2m groot op het onderste aangelegde niveau. Bij beide proefputten dient de natuurlijke ondergrond in stratigrafisch primaire positie te bereiken. Wanneer niveaus te diep liggen om op een veilige manier de nodige registratie te doen, dient in getrapte niveaus gewerkt te worden. De afgraving tot op het eerste archeologisch vlak gebeurt machinaal, door een graafmachine met tandenloze bak. Indien meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, dient handmatig verdiept te worden tot het volgende vlak. Puin- en uniforme ophogingslagen kunnen machinaal verwijderd worden.

Figuur 2: Voorstel inplanting proefputten met aanduiding van de bedreiging van het bodemarchief per zone (rekening houdend met buffer)

Bij de proefputten dient de volledige stratigrafische sequentie onderzocht te worden. Indien meerdere archeologische niveaus aangetroffen worden dient per archeologisch relevant niveau een opgravingsvlak aangelegd te worden dat volledig geregistreerd dient te worden, alvorens over te gaan naar de aanleg van een volgend vlak. Deze vlakken worden steeds gelinkt aan de putwandprofielen. Oude en recente tuinlagen en/of ophogingspakketten worden voornamelijk in de putwandprofielen geregistreerd. De afbakening ervan dient echter ook horizontaal te gebeuren. Wanneer tuingrond of ophogingspakketten worden afgegraven, worden archeologische vondsten uit deze pakketten ingezameld. Deze kunnen van betekenis zijn om grip te krijgen op de chronologie en het gebruik van het terrein. Indien sporen worden aangetroffen, worden na registratie de nodige coupes en boringen gezet om de aard en diepte te bepalen, en, bij het couperen, om eventuele vondsten te recupereren (in functie van de datering van de sporen). Sporen dienen gecoupeerd te worden tot het volgende vlakniveau, pas na registratie daarvan kan verder gecoupeerd worden. Alle aangelegde vlakken en sporen worden onderzocht door middel van een metaaldetector.

Er dient ook aandacht besteed te worden aan de mogelijkheid tot de aanwezigheid van steentijdvindplaatsen. Dit gebeurt door het gericht opschaven van het archeologisch vlak. De natuurlijke bodemopbouw dient eveneens nagegaan te worden op de kans op aanwezigheid van bewaarde steentijdartefactensites binnen de bedreiging van het bodemarchief. Dit kan eventueel gebeuren door een boring, waarbij gebruik gemaakt wordt van een Edelmanboor met een diameter van 7cm of guts van 3cm.

Na afloop van het proefputtenonderzoek worden de putten gedicht. Hierbij mag de graafmachine niet over de aangelegde vlakken rijden. Kwetsbare sporen (bijvoorbeeld graven) worden afgedekt door een doek of plastic.

De registratie van het onderzoek gebeurt volgens de Code Van Goede Praktijk. Het onderzoek is succesvol wanneer een gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aan- of afwezigheid, de aard, omvang en bedreiging van een archeologische site.

2.5 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijken ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.